

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 7.

Fylke: *Jør-Trøndelag*

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: *Agdenes*Emne: *Skav*

Bygdelag:

Oppskr. av: *Arne Elven*Gard: *Elven*(adresse): *Fursterfjorden*

G.nr. 44 Br.nr. 1

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1. Sams namn på naudforet veit eg ikkje av
anna enn "naudfor". Nenninga "kastfor" har
vi; men kulejes da mest frå sers dårlegst høij.
2. Samnamn på "bevit" og "skav" veit eg ikkje av.
"Markfor" er høij slege i utmarkja.

3. Det sejest "å skjeva" - ikkje "skava".
Aktiv.

Notid: eg skjev

Fortid: - skov

Perfektium: eg lide) skove

Pluskv.fekt.: eg hadde skove

1. futurum: eg skal skjeva.

2. ~ : eg kjem til å ha skove.

1. kondisjonalis: eg skulde skjeva.

2. ~ : eg skulde ha skove.

Passiv.

Notid: bli skove

Fortid: var skove

Perfektium: er skove

Pluskv.fekt.: var skove

1. futurum : kjem til å bli skove
 eller: skal bli skove
 eller: skal skjevast
2. futurum : skal ha vore skove
 eller: kjem til å vera skove
1. kondisjonals : skulde bli skove
 2. — : skulde ha vore skove.

Neu-ne-måte : skjevast.

4. Skav har vore nytta som krøderfor - ikkje
 noko særskild anna namn. Det har vore
 berre eit hjelpefor i vanskelege tider; men
 stune har likevel rekna med skavet til å
 dryggja ut høyet dei fleste år.
5. Ein brukte skav av dei treslag som var på
 staden. Her er det ikkje anna treslag enn osp
 og rogn (raim) som er brukande til skav.
 Det er muleg at lind og aln kan brukast;
 men desse treslag er ikkje her i neu-ne-måte
 mengd. Kv furu-kast künde det vel bli
 skav; men ein har ikkje råd til å bruke furu
 til det. - Det er muleg rogn er betre enn
 osp.
6. Vi veit ikkje av at neu-ne-måte "skav" har vore
 brukte på noko sers treslag.
7. Dette timent - ell. likn. - veit vi ikkje om.
8. Det var helst storfeet som fekk skav. Sau
 og geit quog på det heinskyrde lea og grinn

av furu, men dei künde også like av dei
 finaste kvistau' av bjørk og annan lauvved
 som låg ute. - Også hesten fekk skav same
 liden; men han var mindre kuga på det enn
 nauta. Det künde hunda hesten hadde
 mark i "magu", og da vart det gjeve han
 osp-skav, som skal vera god råd mot markar.
 Skavet vart gjeve ut på seinvinteren og våren,
 når det var klart at det vart for lite fôr. Det
 vart sjeldan blanda i anna fôr. At krøttera
 vilde eller ikkje vilde eta skavet, var - og er -
 uerrest ei varesak. Mange må liksom
 veme seg på det. Ellest har vi her lrukt
 berre av rogn og osp, og det ser ut til at dei
 helst vil ha rognskav.

9. Meire mjølk vart det vel ikkje av skav enn
 av anna fôr, og noko skilnad på mjølk og
 smør künde det bli - om lag på same vis som
 alle forslag gjev ein servirknad på mjølk
 og smør. Smøret vart vel helst kvitare;
 men skavet hadde god verknad for helse
 og livnad.

10. F mange høve måtte ein vel tilkops ein vrend
 etter ~~skav~~ skavved; men det vaulegaste var at ein
 fekk med skavved saman med anna beverk.
 Av hestveden vart det vel like skav, avdi det ikkje
 vart tilrådd hestved i sers stor mengde kvart år;
 foksen vart det vel for grovt til skav, det som
 vart avbarka hestveden.

11. - -

12. Vedun ein slojev av, må ein vel kalle skavved.

8881

13. Gjæringsordet "marka" er ukjent her.
14. Skavveden vart heuta etterkvart ein brøy han. Det var helst noko utpå vinteren. Noko sers hardt arbeid kan ein vel ikkje kalla det. - Å heute skaved på fastande hjarta laugfredag har det ikkje vore tale om.
15. Med skjeringa heldt ein helst til inne - i kjøkkensett - men også i stalleu eller annan plass i fjøshuset der det var reinsopa turt golv. Fkkeji i vedskjulet, der var det for kaldt å sitja med slikt, og så kom skaret saman med raskveden.
16. Dei brukte ein vanleg follekniv. Annan sers reidskap var ikkje brukt til dette. Baudkniv eller gjæbrott måtte veraleine reidskap å skjera med. Det måtte helst bli grovt skær.
17. Vi veit ikkje av at herjeveden har vore brukt til skaved. Herjeveden vart avbarka med øks, og bonkjen vart da like høveleg til krøderfor. Til skjering skjer ein opp vedu i høvelege lengder - ca. 30 fommur, eller 5 kvart - pussar av kvistknuter og andre knotrar, så trestykket vart nokosåmer glatt. Ein leik da skjeringu liksom i faugit og skjerv av med folkniven sponar rúndt nedre endu - sponan kring 4 fommur eller ved det lange. Så neste omgang rúndt skjeringu. Så sett ein endu mot golvet, når ein skjerv vidare oppover. - Terskild skavkrakk eller skavljå har ikkje vore brukt.
18. Dess med stong, skavljå og skavhæl har ikkje vore i bruk her.

19. Ein held kniven på vauleg måte med ei hand.
Skavkjeppeu står stille.
20. Treet kallest skjuling, skavkjeppe
21. Borkjen som er avskave kallest skav. Vi har ikkje
noko sær ord for borklitau' som kan komma av.
22. Ein skjev helst vrykje som er 2-3 fommur i fommål,
men ein kan bruke dei noko grovare
23. Dei avskove kjeppeu' kaller vi "skjevlinga",
skjevlingau', sama namn på alle stykkjen.
24. Skavet skal vera tynt og fint, og noko av veden
skal vera med, så mykje onlag som siste
årringur. Fiske alle kan skjera godt skav.
Det krevs ei øving til det. Skavsponau' skal helst
vera slik at dei kruller seg frå kniven, og ein
let gjerne 2-3-4 sponu' hanga saman i nedre
enden, så det bli som ein "kruse".
25. Veden etter skjeringa bli bruket som amau ved
til kva som helst; men da den helst bli liggjande
lunge fyrr den bli bruket, bli det får, god
ved som ein krev i serlege høve.
26. Det kan vel vera ca. 30-40 år no sidan dei
slutte med skjeringa-til vauleg-ten. Men
det har einkvam gongen vore skove på
sanne stader heilt til "vår tid".

Sjå 17 AR.